

9. oktober 2023

Innspill til arbeidet med ny langtidsplan for forsvarssektoren

Det er ikke i Norges sikkerhetspolitiske interesse å basere vår trygghet på trusler om bruk av masseødeleggelsesvåpen. Så lenge atomvåpen finnes, er det en fare for at de blir brukt. I arbeidet med langtidsplanen for forsvaret må Norge derfor inkludere arbeid for å redusere atomvåpens rolle i sikkerhetspolitiske doktriner og styrke innsatsen for kjernefysisk nedrustning i alle relevante fora.

Norge bør:

- 1) Unngå å snakke om atomvåpen som noe som skaper sikkerhet
- 2) Signere og ratifisere FN-traktaten som forbyr atomvåpen
- 3) Fronte kravet om at alle atomvåpenstater må ruste ned
- 4) Sette nedrustning på agendaen i NATO, og jobbe sammen med allierte for å presse fram forhandlinger om balansert, verifiserbar og irreversibel nedrustning.

Enhver bruk av atomvåpen vil ha katastrofale humanitære konsekvenser

Dersom atomvåpen skulle bli brukt over et befolket område, vil ingen stat eller organisasjon kunne yte tilstrekkelig medisinsk assistanse. Skadeomfanget vil være for omfattende og strålingsfaren vil gjøre det vanskelig å sende inn hjelp.

Ingen hjelp å få: Atomvåpen og helsevesenets kollaps, en ny rapport fra Norske leger mot atomvåpen, viser konsekvensene av en atomvåpeneksplosjon av en bombe med sprengkraft på 100 kilotonn TNT over en norsk by. Resultatene er tydelige, titusener vil miste livet, helsevesenet vil bli liggende i ruiner og skadde vil ikke få nødvendig hjelp.

I dag finnes det over 12 500 atomvåpen i verden. Dersom en brøkdel av disse våpnene tas i bruk, vil det få globale konsekvenser i form av nedkjøling og endrede nedbørmønstre. I scenarioene forskere har presentert, vil Norges befolkning rammes av sult og svært mange vil miste livet.

Forsvarskommisjonens rapport svarer ikke på de kjernefysiske utfordringene

Forsvarskommisjonen fastslår i sin rapport at risikoen for bruk av atomvåpen er stigende (s. 235) og at kjernevåpen i større grad vil prege fremtidens konflikter (s. 142). Dessverre svarer ikke flertallet i Forsvarskommisjonens anbefalinger på utfordringene vi står overfor og tar for gitt at ideen om kjernefysisk avskrekking bidrar til norske borgeres sikkerhet. Norge er blant et mindretall av verdens stater som mener dette bidrar til egen borgeres sikkerhet.

Ideen bak kjernefysisk avskrekking er å forhindre at andre angriper oss ved å true dem med atomvåpen. Et våpen som ikke skiller mellom sivile og stridende, og som har katastrofale humanitære konsekvenser. Kjernefysisk avskrekking fordrer rasjonelle aktører som tar rasjonelle valg, også i ekstremt pressede og uforutsigbare situasjoner. De som hevder at kjernefysisk avskrekking bidrar til vår sikkerhet, velger også å se bort fra muligheten for tekniske eller menneskelige feil eller misforståelser.

Gjentatte ganger understreker kommisjonen viktigheten av FN, multilateralisme og en internasjonal rettsorden. Men i sin omtale av FNs atomvåpenforbud undergraver kommisjonen sin egen beskrivelse av viktigheten av FN, multilateralisme og en internasjonal rettsorden. Som et lite land er Norge avhengig av en rettsbasert verdensorden. Det må også atomvåpenpolitikken speile.

FNs atomvåpenforbud

I 2017 vedtok FN en traktat som forbyr atomvåpen. Traktaten forbyr alle aktiviteter relatert til atomvåpen og slår fast at den eneste måten vi kan sikre oss mot atomvåpen er ved å avskaffe våpnene. FNs atomvåpenforbud styrker normen mot atomvåpen og bidrar til å redusere atomvåpens rolle i sikkerhetspolitikken. Forbudet komplimenterer tidligere nedrustningsavtaler og bidrar til oppfyllelse av artikkel 6 i Ikkespredningsavtalen, der atomvåpenstatene har forpliktet seg til å i god tro iverksette tiltak for nedrustning av kjernefysiske arsener.

Forbudet styrker prinsippet om ikkespredning. Land som Cuba og Venezuela har sluttet seg til avtalen. Dette øker terskelen for at Russland vil involvere disse landene i sin atomvåpenstrategi, om de skulle ønske det.

Også i møte med Kinas opprustning er FNs atomvåpenforbud et risikoreducerende tiltak. Det er i norsk interesse at Kina ikke kopierer USAs ordning med utstasjonering av atomvåpen i allierte land. Staters tiltredelse til forbudet reduserer mulighetene for utplassering. FNs atomvåpenforbud bidrar til å redusere atomvåpens rolle i sikkerhetspolitikken. Ved å tviholde på at andre lands atomvåpen er nødvendig for vår sikkerhet bidrar Norge til det stikk motsatte. Ved å stå utenfor atomvåpenforbudet bidrar vi til å svekke den normen forbudet skaper.

Norge i NATO

Norge har et spillerom i NATO. Som en god alliert, bør vi bruke vår stemme til å sette nedrustning på agendaen. Vi må kreve at NATO intensiverer innsatsen for å komme i gang med forhandlinger om gjensidig, verifiserbar og irreversibel nedrustning. NATO må gå foran, og vise at alliansens medlemmer faktisk ønsker nedrustning.

Norge kan fortsatt være en del av NATOs konvensjonelle forsvar, men bør tydeliggjøre at vi ikke aksepterer at det brukes, eller trues med bruk av, atomvåpen på våre vegne. Inntil vi gjør det, er vi med på å legitimere atomvåpen og det våpenkappløpet som er i gang.

Takk for muligheten til å komme med innspill og lykke til med det viktige arbeidet!

ICAN Norge er en kampanje bestående av over 60 organisasjoner, alt fra fagforeninger til livssynsorganisasjoner, klima- og humanitære organisasjoner. Felles for organisasjonene er ønsket om norsk tilslutning til FNs atomvåpenforbud.

Norske leger mot atomvåpen er en medlemsorganisasjon for leger og medisinstudenter. Vi arbeider for å spre informasjon om atomvåpens humanitære konsekvenser, og for å avskaffe dette våpenet. Organisasjonen har i dag rundt 1000 medlemmer.